TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-10

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU TANZİMAT DÖNEMİ'İNDE HİKÂYE

Tanzimat'la birlikte Batı edebiyatından etkilenmeler başlamış; roman, hikâye, tiyatro gibi pek çok Batılı türün ilk örnekleri bu dönemde verilmiştir. Bu dönem hikâyeleri, divan edebiyatındaki mesneviler ile halk hikâyeciliğinin tamamen dışındadır. Onların geliştirilmiş ya da modernleştirilmiş bir şekli değil, tamamen Fransız edebiyatı örnek alınarak oluşturulmuş eserlerdir.

Tanzimat edebiyatı sanatçıları romantizm akımının etkisiyle toplumu bilgilendirmek amacıyla edebî eserleri bir araç olarak kullanmışlardır. Bu da o dönemde verilen eserlerin çoğunun teknik yönden kusurlu olmasına sebep olmuştur. Dönemin önemli hikâyecilerinden biri Ahmet Mithat Efendi'dir. Kendi iç dünyasından ziyade dış çevreyi anlatması yönüyle dikkatleri çeken Ahmet Mithat Efendi'nin Letâif–i Rivâyât adlı eserler serisindeki hikâyeler, Türk edebiyatındaki ilk yerli hikâye örnekleridir. Sosyal fayda peşinde koşan yazar, okuyucu için yararlı gördüğü telkinleri ön planda tuttuğu için modern hikâye tekniğine tamamen bağlı kalmamıştır. Hikâye türü, Tanzimat'tan sonra da gelişimini devam ettirmiştir.



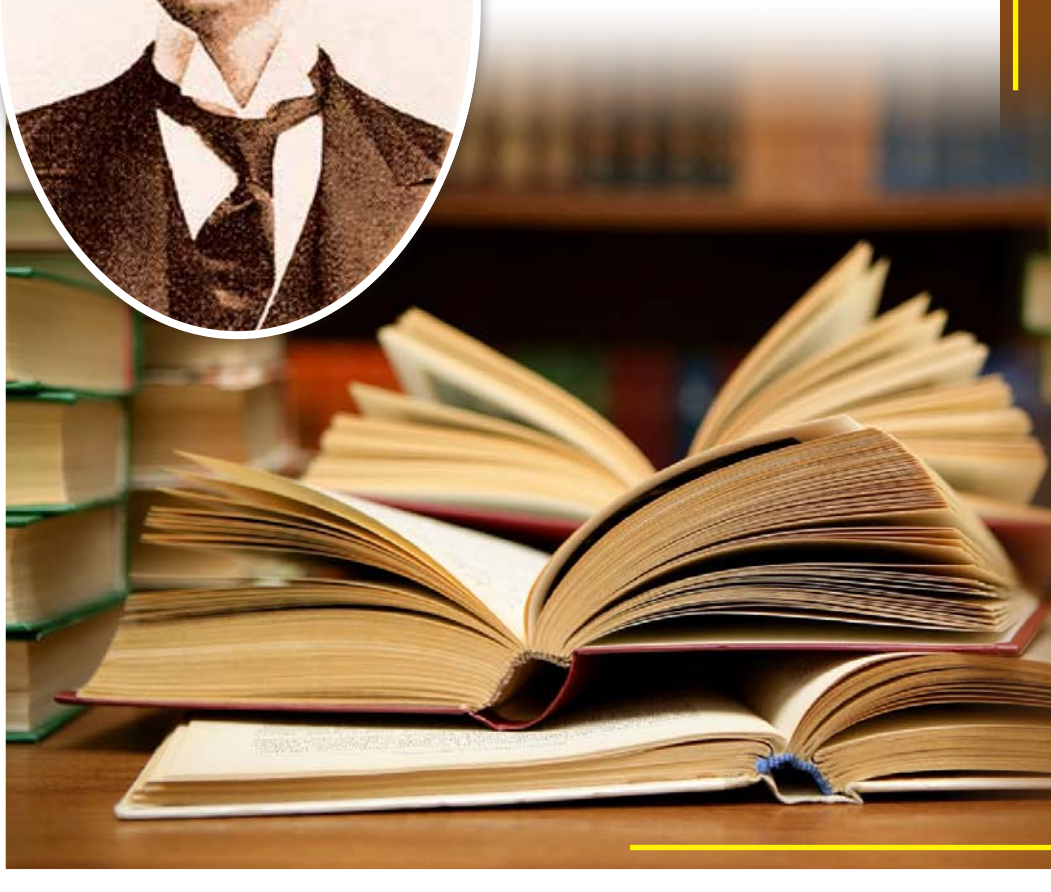
Metin İncelemesi (Kediler)

Kediler hikâyesi Tanzimat Dönemi sanatçısı Samipaşazâde Sezai'nin tarafından kaleme alınmıştır. Yazar Küçük Şeyler adlı hikâye kitabında aynayı fertlerin iç dünyasına, iç mekâna, sosyal ve siyasi meselelerden uzakta olan insanın küçük dünyasındaki hassasiyetlere yöneltir. İçinde birçok hikâye olan Küçük Şeyler, Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk hikâye örneklerinden kabul edilmektedir. Hikâyede dil, oldukça ağır olup uzun cümleler dikkati çekmektedir. Bunda hem divan edebiyatı kültürünün hem de Batılılaşmanın etkisi vardır.

Kediler hikâyesi dramatik bir metindir. İhtiyar Rossini hayat karşısında mağlup biridir. Kendi hayatını devam ettirecek maddi kaynaklardan mahrumdur. O yüzden gururuna yenilerek çaresizlik içinde terk ettiği evine dönmek zorunda kalır. Dolayısıyla hikâyede yazar, küçük insanların küçük dünyalarındaki küçük hassasiyetlerini işlemiştir. Bu hassasiyet hikâyede "hayat karşısında mağlubiyet" biçiminde ortaya çıkar.

(1860–1936)

Tanzimat Dönemi yazarlarındandır. Yazı hayatına makale, sohbet, tiyatro eserleri yazarak başladı. Şöhretini Sergüzeşt romanı ve Küçük Şeyler adlı hikâyeleriyle kazandı. Samipaşazâde Sezai Sergüzeşt'te Dilber adlı cariye bir kızın trajik yaşamını işledi. Küçük Şeyler adlı hikâye kitabı ise toplam altı hikâyeden oluşup Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk hikâye örneği olarak kabul edildi. Romantizmin izlerinin de görüldüğü sanatçı, Sergüzeşt'te halktan kahramanlar seçerek gerçekçiliğe yöneldi. Şir, Rumûzu'l-Edep eserlerinden bazılarıdır.



SORULAR

SORU 1

[Bu mektuplar] bizim Yeni Cami'deki mektupçulara bedel Avrupa'da 'ecrivain public' (akriven publik) dedikleri mektupçuların hazır litografya ile tab ettirmiş oldukları on paralık mektuplardan idi ki yalnız isim yerleri açık olduğu hâlde onları doldurup irsal ederler. Bu mektuplardan babalara ve validelere olanların mealleri yalnız temin-i sıhhat ve afiyetten ibaret olup sevdalılara gönderilenlerde ömrünün son gününe kadar sevdadan ayrılmayacağına ve asla hıyanet etmeyeceğine dair teminat dahi vardır. Olabilir ki nefer hastaneden mektup gönderir de yine anasına ve babasına sıhhat ve afiyetini temin eder.

Letaif-i Rivayat'tan alınmış bu metin türü ve ait olduğu tarihsel dönem aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Deneme - Millî edebiyat
B) Hikâye - Tanzimat edebiyatı
C) Hatıra (Anı) - Servetifünun dönemi
D) Münşeat (Mektup) - divan edebiyatı
E) Roman - Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı

Cevap: B

SORU 2

Modern Türk hikâyesinin, içerisinde bir gencin yaşadığı hayal kırıklığının anlatıldığı "Hiç" ve ağaç kesiminin tabiatı seven bir insanın dünyasını nasıl yıktığının anlatıldığı "İki Yüz Elli Kuruşa Bir Asır" isimli hikâyeleri barındıran - - - - ile başladığını düşünüyorum. Bu eserden önce yayımlanmış ve yedi hikâyeden oluşan - - - - ve Ahmet Mithat Efendi'nin - - - - isimli eserindeki kısa hikâyeleri ise türün hazırlayıcısı olarak kabul edilebilir. Üç eserde de geleneksel anlatıdan büyük ölçüde yararlanılmıştır.

Bu parçadaki boşluklara sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

A) Letaif-i Rivayat – Müsameretname – Küçük Şeyler
B) Küçük Şeyler-Kıssadan Hisse - Müsameretname
C) Letaif-i Rivayat – Kıssadan Hisse -Müsameretname
D) Müsameretname - Küçük Şeyler – Kıssadan Hisse
E) Küçük Şeyler – Müsameretname - Letaif-i Rivayat

CEVAP: E

SORU 3

Tanzimat Dönemi yazarlarındandır. Yazı hayatına makale, sohbet, tiyatro eserleri yazarak başladı. Şöhretini Sergüzeşt romanı ve Küçük Şeyler adlı hikâyeleriyle kazandı. Küçük Şeyler adlı hikâye kitabı ise toplam altı hikâyeden oluşup Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk hikâye örneği olarak kabul edildi. Romantizmin izlerinin de görüldüğü sanatçı, Sergüzeşt'te halktan kahramanlar seçerek gerçekçiliğe yöneldi. Şir, Rumûzu'l-Edep eserlerinden bazılarıdır.

Bu parçada aşağıdaki sanatçıların hangisinden söz edilmektedir?

A)Ahmet Mithat Efendi
B)Şemsettin Sami
C)Namık Kemal
D)Samipaşazâde Sezai
E)Şinasi

Cevap: D